

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 138-1907)

Originalt emne

Begravelsesvæsen

Begravelsesvæsen/Kirkegaarde

Gader

Gader/Gader, Gangstier og Veje i Almindelighed

Markvæsen

Markvæsen/Grusgrave

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 30. maj 1907](#)
- 2) [Byrådsmødet den 30. maj 1907](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 30. maj 1907 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 138-1907)

Indstilling fra Brolægningsudvalget om en Undersøgelse af Gruslejerne paa Kommunens Markjorder.

Vestesen oplyste, at den gamle Grusgrav paa Marselisborg var udtømt, saa Brolægningsudvalget manglede Grus, og at man derfor ønskede foretaget en Undersøgelse for at finde andre Gruslejer paa Kommunens Jorder.

Magnus Nielsen ønskede Undersøgelsen udvidet af Hensyn til Anlægget af en ny

Kirkegaard.

Den projekterede ny Kirkegaard Syd for Byen vilde nemlig komme paa en 7-8000 Kr. pr. Td. Land, hvilket maatte anses for meget dyrt, og da den kun vilde komme til at omfatte ca. 30 Tdr. Land, hvoraf der hvert Aar vilde blive optaget ca. 1 Td., maatte han anse det for højst urigtigt, om man fortsatte med Anlægget af den, særlig da det var sikkert, at den ny Havnebane vilde medføre Forstyrrelse af Kirkegaardsfreden, ja maaske endog skære Kirkegaarden over i to Stykker.

Han fandt det derfor nødvendigt, at man i Tide saa sig om efter en anden Plads for Anlæg af en Kirkegaard, der helst skulde være paa 60- 70 Td. Land, for at den kunde gøre Fyldest i et tilsvarende Antal Aar, og mente saa, at der samtidig med Undersøgelsen af Gruslejerne kunde foretages en Undersøgelse af Jordbundsforholdene med Anlægget af en ny Kirkegaard for Øje.

Filtensborg var meget forbavset over at høre, at man tænkte paa at opgive Anlægget af den alt paabegyndte Kirkegaard.

Det var meget smaat med Grusgrave paa Kommunens Jorder, og Marselisborgudvalget var snart renonce, da Gravene paa begge Sider af Holmevejen var udtømt. Maaske kunde der nok skaffes mere Grus ved at gaa dybere ned, men derved vilde Villagrundene blive ødelagt, og dette vilde ogsaa blive Tilfældet med Grundene lige ved Frederikshøj, hvis man anlagde Grusgrave der.

Da det imidlertid vilde være bedst, om Kommunen selv kunde producere det nødvendige Grus, kunde han anbefale, at Stadsingeniøren undersøgte Arealet mellem Fiskerhuset og Skanderborg Landevej, hvor der muligvis fandtes Grus, og hvor der uden Gene kunde anlægges Grusgrave.

Lottrup maatte oplyse, at Markudvalget ikke havde faaet nogen Forespørgsel efter Grus, hvilket nævnte Udvalg nok kunde finde, hvis Brolægningsudvalget manglede.

Med Hensyn til Anlæg af en ny Kirkegaard vilde han minde om, at Kommunen Vest for Byen ejede ca. 80 Td. Land, der næppe naaede til Bebyggelse, og som egnede sig udmærket til Kirkegaard, da det var plan og let kunde gøres tilgængelig baade fra Nord og Syd.

Simonsen vilde ikke haabe, at den ny Kirkegaard blev beliggende paa det af Hr. Lottrup omtalte Areal, eller at der fremkom ny Planer, som skulde tage lige saa lang Tid at faa realiseret som den gamle Plan. Iøvrigt vilde han oplyse om, at der ved Aabyhøj fandtes

Masser af Grus.

Formanden meddelte, at Hr. Glæsel havde henvendt sig til ham med Bemærkninger om, at den ny Havnebane, selv om den ikke vilde komme til at gennemskære Kirkegaarden, saa dog vilde komme til at indvirke saa stærk paa Hr. Glæsels Plan, at denne slet ikke knnde anvendes.

Kirkegaardsbestyrelsen maatte derfor, skønt med Beklagelse, komme ind paa enten at fremskaffe en ny Plan eller opgive at anlægge Kirkegaarden paa det paatænkte Areal.

Vestesen troede ikke, at Brolægningsudvalget havde krænket Markudvalget, som vel heller ikke vidste, hvad der var i Jordens Skød.

Det vilde være en god Ordning at faa Undersøgelsen iværksat og Resultaterne indført paa Kortet, da man nu slet ikke anede, hvor der fandtes Grus, og da Kommunen, hvis den ikke selv havde Gruslejer, maatte købe Grus udenfor Kommunen.

Hvis Kirkegaardsbestyrelsen ønskede Undersøgelsen udvidet, havde han intet der i mod, men en dertil svarende Indstilling maatte saa først udarbejdes.

Nørgaard haabede, at Kirkegaardsbestyrelsen vilde give Hr. Glæsel en alvorlig Paamindelse om at fremskynde Anlæget af Kirkegaarden, enten denne saa kom til at ligge Vest eller Syd for Byen, men han troede, at en Kirkegaard Syd for Byen i langt højere Grad vilde tilfredsstille Befolkningen end en Vest for. Hvis det varede for længe, inden den ny Kirkegaard kunde tages i Brug, vilde Befolkningen i den nordlige Bydel ogsaa snart føle sig brøsthølden, da den gamle Kirkegaard saa ogsaa snart vilde være fyldt.

Formanden vilde meget beklage, hvis man blev nødt til at skifte Plan, hvad Hr. Glæsel ansaa for nødvendig, men Skylden derfor maatte tilskrives den ny Havnebane.

Magnus Nielsen havde i sin Tid været meget ivrig efter at faa begyndt paa Anlæget af den ny Kirkegaard, men var da blevet overstemt, hvilket han nu ansaa for meget heldigt, da Kirkegaarden vilde komme til at koste ca. 8000 Kr. pr. Td. Land foruden Jordens Værdi og tilmed blev altfor lille.

Grusspørgsmaalet vilde med Tiden blive en ret stor Sag, og der burde anlægges Grave saavel Nord som Syd for Byen. Det var ikke enhver Slags Grus, der var anvendelig, og da den bedste Grus som Regel fandtes nede ved de vandførende Lag, vilde han anse det for heldigt, om man fik iværksat en ordentlig Undersøgelse, særlig da Gruspriserne ellers snart

vilde blive altfor uforholdsmæssig store.

Det forundrede ham, at Folk, der hentede Tang, maatte betale for denne Artikel, medens Byen betalte for at faa Tangen fjernet, og han vilde henstille, at Folk fik Lov til gratis at tage saa meget Tang, de havde Lyst til.

Formanden vilde tilraade, at Tangen blev holdt udenfor Diskussionen.

Filtensborg oplyste, at Tangen havde været gratis i flere Aar.

Han vilde henlede Brolægningsudvalgets Opmærksomhed paa, at der paa Ballehage fandtes Grus og Ral af udmærket Kvalitet, og at Havnens Slæbedamper maaske kunde benyttes til at transportere Gruset derfra og til Byen.

Det var hans Overbevisning, at det vilde vække stor Utilfredshed, hvis man opgav Kirkegaarden Syd for Byen, og han kunde heller ikke se, at dette var nødvendigt, da Kirkegaarden der nok kunde udvides en Del i nordlig Retning.

Samuelson var sikker paa, at han talte paa hele Frederiksbergs Befolknings Vegne, naar han beklagede, at Kirkegaarden Syd for Byen muligvis blev opgivet, og han vilde meget anmode Kirkegaardsbestyrelsen om ikke at tænke paa at flytte Kirkegaarden hverken Nord eller Vest for Byen.

Jul. Andersen saa ingen Ulykke i, at Kirkegaarden muligvis blev lagt et andet Sted, og vilde synes, at det af Hr. Lottrup omtalte Areal vilde egne sig udmærket. Anlægget af en Kirkegaard paa 70-80 Tdr. Land der vilde ikke blive synderlig dyrere end Anlægget af den nu projekterede Kirkegaard paa godt 25 Tdr. Land Syd for Byen, og skønt det maatte indrømmes, at det for Befolkningen paa Frederiksberg vilde være af nogen Betydning at faa Kirkegaarden Syd for Byen, saa var det væsentlige dog, at man fik en Kirkegaard af en saadan Størrelse, at den kunde gøre fyldest i en længere Aarrække.

Angaaende selve Omkostningerne vilde han synes, at de aldeles ikke var for store i Forhold til de Bekvemmeligheder, der opnaaedes, særlig derved, at der blev bygget et dobbelt Kapel, og et saadant vilde være nødvendigt, da den Alvor og Højtidelighed, der rettelig burde være til Stede ved en Begravelse, ellers let paa Grund af Begravelsernes Antal vilde tabes.

Simonsen var lidt overrasket over, at man begyndte helt forfra, da han troede, det kun var et Tidsspørgsmaal, naar den ny Kirkegaard var færdig til Brug. I en Aarrække havde man

anerkendt det uforsvarlige i, at Befolkningen paa Frederiksbjerg ved Begravelser skulde ud Nord for Byen, og der vilde derfor rejse sig en vældig Misstemning, hvis den sydlige Kirkegaard blev opgivet.

At lægge Kirkegaarden ved Artillerikasernen vilde ikke forbedre Forholdet, snarere forværre det, da der til dette Areal ikke kunde blive let og bekvem Adgang; saa kunde man lige saa gerne gaa helt ud bag Trøjborg.

løvrigt vilde den paatænkte Kirkegaard Syd for Byen sikkert blive stor nok for et længere Aaremaal, hvis man byggede et Krematorium og begunstigede Ligbrænding.

Af den anslaaede Anlægssum af 200000 Kr. kunde der nok spares en betydelig Del, hvis man undlod at bygge et dobbelt Kapel. Hidtil havde man klaret sig med et enkelt, saa naar man nu fik et til, maatte det være tilstrækkelig.

Med Hensyn til Grusspørgsmaalet vilde han antage, at der nok uden Skade kunde anlægges Grusgrave ved Frederikshøj, hvis der dér var Grus; man kunde jo plante langs Vejen, saa Grusgravene blev skjult.

Formanden kunde ikke anse det for rigtigt, at den foreslaade Undersøgelse af Gruslejerne ogsaa kom til at omfatte Jordbundsforholdene med Hensyn til Anlægget af en ny Kirkegaard, da Kirkegaardsbestyrelsen endnu ikke havde taget Stilling til Sagen, hvilket den maatte gøre, før den kunde komme med en Indstilling.

Nørgaard maatte tilstaa, at han ikke kunde forstaa, at Havnebanen kunde faa saa stor Indflydelse paa Kirkegaardsplanen, at man af den Grund kunde tænke paa at opgive den sydlige Kirkegaard, ligesom han ej heller kunde begribe, at man for 200000 Kr. kun kunde faa en Kirkegaard paa 27 Tdr. Land. Han troede ikke, Befolkningen vilde blive tilfreds, hvis Kirkegaarden kom for langt bort, eller kunde forstaa, at Havnebanen skulde nødvendiggøre en Flytning, men hvis der ikke kunde inddrages mere end 27 Tdr. Land, vilde det vel nok alligevel være det rigtigste at overveje Sagen nøjere.

Han kunde ikke give Hr. Simonsen Ret i, at Kapelforholdene paa den ny Kirkegaard burde gøres saa indskrænkede som paa den gamle Kirkegaard, hvorimod han nok troede, at Hr. Simonsens Forslag om Anlæg af Grusgrave ved Frederikshøj kunde realiseres.

Jakob Jensen fandt det ligegyldigt, hvor Kirkegaarden kom til at ligge, da den gamle Kirkegaard vilde være belagt, inden den ny blev færdig. Befolkningen maatte vænne sig til at have langt til Kirkegaarden, hvis der da ikke skulde anlægges tre af disse, men det

billigste vilde være at benytte Arealet ved Artillerikasernen, da en Kirkegaard dér kunde udvides næsten i det uendelige, og Udvidelser vilde blive nødvendige, da Ligbrænding sikkert ikke de første to Menneskealdere blev almindelig.

Han vilde henstille til Kirkegaardsbestyrelsen, at denne selv tog Beslutning om, hvor Kirkegaarden skulde anlægges, og saa fremskyndede Arbejdet. Hvis der i sin Tid var blevet taget noget kraftigere fat, havde Kirkegaarden sikkert været færdig for flere Aar siden, og saa havde det vist været tvivlsomt, om Statsbanerne havde brudt igennem den med den ny Havnebane.

Angaaende en Undersøgelse af Gruslejerne kunde han tiltræde Brolægningsudvalgets Forslag, men han kunde ikke tilraade, at der anlagdes større Grusgrave paa Marselisborgterrænet, da Grundenes Værdi derved blev betydelig forringet, og dette maatte nødtigt ske, eftersom man var overbevist om, at der ved Vejen mellem Skovene vilde danne sig et stort Villakvarter.

Mikael Johansen kunde ikke anse det for ligegyldigt, hvor Kirkegaarden kom til at ligge, og fandt det rigtigt, at hver af Byens to Dele fik sin Kirkegaard, men han kunde ikke forstaa, at der til Anlægget af en Kirkegaard paa kun 27 Tdr. kunde medgaa en Sum af 200000 Kr. Den gamle Kirkegaard havde været langt, langt billigere, og den var dog smukt anlagt.

Han vilde ikke haabe, at det varede 2 Menneskealdere, inden Ligbrænding blev almindelig, da den vilde betyde en stor Besparelse.

løvrigt troede han nok, den sydlige Kirkegaard kunde udvides i nordlig Retning, og han vilde opfordre Kirkegaardsbestyrelsen til at fremskynde Arbejdet saa meget som muligt.

Lottrup henstillede til Kirkegaardsbestyrelsen at faa Arealet udvidet, da 27 Tdr. Land var for lidt.

Samuelson troede ikke, at nogen udenfor Kirkegaardsbestyrelsen anede, hvorfor Anlægget af den ny Kirkegaard havde varet saa længe, og var overbevist om, at der vilde løfte sig et Ramaskrig, hvis den sydlige Kirkegaard blev opgivet.

Han kunde ikke gaa med til at lade Kirkegårdsbestyrelsen selv bestemme, hvor den ny Kirkegaard skulde ligge og vilde finde det urimeligt, hvis man anvendte 125,000 Kr. til et Kapel.

Magnus Nielsen forsikrede, at Kirkegårdsbestyrelsen ikke havde smølet, og at det var

forskellige Forhold og Genvordigheder, der var Skyld i Forsinkelsen.

Han havde tænkt sig, at den bedste Plads fandtes ud ad Aabykanten, og derfor vilde han gerne have Jordbundsforholdene der undersøgt, hvad kun kunde vare nogle faa Maaneder og kun koste ca. 500 Kr., men nu var Byraadet jo forberedt paa, at Kirkegaardsbestyrelsen muligvis fremkom med Forslag.

Jakob Jensen troede, at Hr. Samuelsen havde misforstaaet ham, da hans Mening kun var, at Kirkegaardsbestyrelsen maatte se at blive enig om, hvor den ønskede Kirkegaarden lagt, og han vilde spørge, om der i Overenskomsten ved Marselisborgs Inddragelse stod noget om, at der paa Marselisborgterrænet skulde anlægges en Kirkegaard.

Formanden vilde foreslaa, at man gav Brolægningsudvalget den ønskede Bevilling, og at Kirkegaardsbestyrelsen senere, hvis det blev nødvendigt, lod foretage Undersøgelser af Jordbundsforholdene med Hensyn til Anlægget af Kirkegaarden et andet Sted end det paatænkte.

Det vedtoges at give Brolægningsudvalget den ønskede Bemyndigelse.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. maj 1907 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 138-1907)

Indstilling fra Brolægningsudvalget om Foretagelse af Undersøgelser af Gruslejerne paa Kommunens Markjorder.

Udgik til Behandling for lukkede Døre.